

Ynglŷn â gorchmynion/dyfarniadau ymwahaniad (cyfreithiol)

Beth ydy gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)?

Mae gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) yn cadarnhau bod y partion mewn priodas neu bartneriaeth sifil wedi gwahanu.

Yn dilyn gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) mae'r cwpl yn aros yn briod neu mewn partneriaeth sifil. Am ragor o wybodaeth am orchmynion sy'n dod â phriodas/phartneriaeth sifil i ben, gweler taflen **D183 – Ynglŷn ag ysgariad/diddymiad a D191 – Ynglŷn â dirymu**.

Pam mae rhai pobl yn penderfynu cael gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) yn hytrach nag ysgariad/diddymiad neu ddirymiad?

Tueddir i wneud cais am ymwahaniad (cyfreithiol) am resymau crefyddol, moesol neu foesegol neu oherwydd y gellir gwneud cais amdano yn ystod blwyddyn gyntaf priodas/partneriaeth sifil.

A oes rhaid i mi wneud cais am orchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) pan fydda i'n gwahanu oddi wrth fy mhartner priod/mhartner sifil?

Nid yw ymwahaniad (cyfreithiol) yn orfodol. Gallwch benderfynu gwahanu a pheidio â gwneud cais am ddyfarniad/gorchymyn a pharhau yn briod neu mewn partneriaeth sifil, neu gallwch wahanu ac wedyn gwneud cais am ysgariad/ddiddymiad neu ddirymiad fel y bo'n briodol.

Pryd alla' i gael gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)?

Cewch wneud cais am orchymyn neu ddyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) unrhyw adeg ar ôl y briodas/bartneriaeth sifil, gan gynnwys yn ystod y flwyddyn gyntaf.

Sut mae gwneud cais am orchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)?

Trwy lenwi ffurflen D8 deiseb ysgaru/diddymu/ymwahaniad (cyfreithiol), a'i hanfon i'r llys agosaf sy'n ymdrin â materion ysgariad/parneriaeth sifil.

Gallwch ddod o hyd i restr lawn o lysoedd, a gwybodaeth ynghylch y math o waith y maent yn ei wneud, ar-lein yn courttribunalfinder.service.gov.uk.

A oes rhaid i mi egluro pam mae angen gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) arna i?

Oes. Bydd y llys yn derbyn un neu fwy o'r 'ffeithiau' canlynol i gefnogi'ch cais:

- bod eich priod wedi godinebu, gydag unigolyn o wahanol ryw, a'ch bod yn ei chael yn annioddefol byw gydag ef neu gyda hi (priodas yn unig)
- bod ymddygiad eich priod/partner sifil wedi bod cynddrwg fe na allwch oddef byw gyda hwy mwyach
- bod eich priod/partner sifil wedi eich gadael o leiaf ddwy flynedd yn ôl
- eich bod chi a'ch priod/partner sifil wedi byw ar wahân am o leiaf ddwy flynedd a'i fod ef/hi'n cytuno i ymwahaniad (cyfreithiol) neu ysgariad/ddiddymiad, neu
- eich bod chi a'ch priod/partner sifil wedi byw ar wahân am o leiaf bum mlynedd.

A oes rhaid i mi fyw yn y wlad hon i gael gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) yma?

Rhaid i chi a'ch priod/partner sifil eich dau fod â'ch cartrefi parhaol ('domisil') yng Nghymru neu Loegr pan ddechreuir y cais, neu

Rhaid i chi a'ch priod eich dau fod yn byw yng Nghymru neu Loegr pan gychwynnir y ddeiseb, neu

Rhaid i chi a'ch priod/partner sifil eich dau fod wedi bod â'ch cartref diwethaf yng Nghymru neu yn Lloegr a rhaid i un ohonoch fod yn byw o hyd yn un o'r ddwy wlad yma pan gychwynnir y cais, neu

Rhaid i'ch priod/partner sifil fod yn byw yng Nghymru neu yn Lloegr pan gychwynnir y cais,

Rhaid i chi fod wedi byw yng Nghymru neu yn Lloegr am o leiaf blwyddyn ar y diwrnod y cychwynnir y cais, neu

Rhaid i chi fod â'ch cartref parhaol yng Nghymru neu yn Lloegr a bod wedi byw yn y naill neu'r llall o'r gwledydd hyn am o leiaf chwe mis ar y diwrnod y cychwynnir y cais.

Gallwch gael dirymiad yng Nghymru a Lloegr mewn amgylchiadau penodol eraill hefyd. Dylech gysylltu â chyfreithiwr, canolfan cyfraith neu ganolfan Cyngor ar Bopeth os ydych angen cymorth i benderfynu pa ddatganiad sy'n berthnasol i chi.

Fydd angen cyfreithiwr arna'i?

Na fydd, fwy na thebyg. Ond fe'i cewch yn ddefnyddiol i gael peth cyngor cyfreithiol cyn cychwyn eich cais:

- os nad ydych yn gwybod a oes gennych chi sail ar gyfer cael gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)
- os nad yw eich priod/partner sifil yn debyg o gytuno i orchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)
- os nad ydych wedi cytuno ynglŷn ag unrhyw gefnogaeth ariannol ar gyfer y plant neu ar eich cyfer chi, nac ynglŷn ag unrhyw eiddo.

Bydd y llys yn rhoi'r ffurflenni angenrheidiol i chi ac yn dweud wrthy ch beth i'w wneud nesaf. Mae'r ffurflenni i'w cael yn rhad ac am ddim.

Os byddwch angen cymorth i lenwi'r ffurflenni, bydd Canolfan Cyngor ar Bopeth yn helpu.

Ni all staff y llys roi cyngor cyfreithiol nac ateb cwestiynau megis:

- Ddylwn i hawlio cefnogaeth ariannol?
- A oes gen i resymau dilys dros gael gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)?
- Beth fydd yn digwydd i'r tŷ rwy'n berchen arno gyda fy mhriod/partner sifil?

Fydd yn rhaid i mi fynd i wrandawriad llys?

Os ydych chi a'ch priod/partner sifil yn cytuno i orchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) ac nad oes anghydfod ynglŷn â'r plant neu faterion ariannol, mae'n debyg na fydd angen i chi fynd i wrandawriad llys.

Os na allwch gytuno â'ch priod/partner sifil ynghylch y trefniadau ar gyfer unrhyw blant, gallwch wneud cais i lys teulu am orchymyn dan Ddeddf Plant 1989. Mae'r daflen **CB7 – Canllaw i rieni wedi gwahanu: plant a'r llysoedd teulu** yn rhoi rhagor o wybodaeth.

Gallwch gael copi o swyddfa unrhyw lys teulu neu oddi ar ein gwefan: hmctsformfinder.justice.gov.uk.

Ga' i wneud cais am orchymyn ariannol fel rhan o achos ymwahaniad (cyfreithiol)?

Cewch. Cewch wneud cais am orchymyn ariannol fel rhan o gais am ymwahaniad (cyfreithiol). Mae'r broses ymgeisio yr un fath â'r prosesau a ddefnyddir mewn achos ysgariad/diddymiad.

Gweler taflen **D190 – Rwyf eisiau gwneud cais am orchymyn ariannol**.

Faint fydd gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol) yn ei gostio?

Efallai y bydd rhaid i chi dalu ffi am y canlynol:

- pan fyddwch yn cyflwyno eich deiseb i'r llys
- os ydych yn gwneud unrhyw geisiadau am gefnogaeth ariannol neu ynghylch unrhyw blant yn y briodas/bartneriaeth sifil.

I gael rhagor o wybodaeth am ffioedd gweler y llyfryn **EX50 - Ffioedd y Llys Sifil a Llys Teulu**. Mae hon yn rhestru'r ffioedd teulu mwyaf cyffredin. Gallwch gael copi gan swyddfa unrhyw llys teulu neu oddi ar ein gwefan - www.justice.gov.uk.

Dulliau talu

Mae llysoedd yn derbyn taliad drwy gardiau debyd neu gredyd, arian parod, archebion post neu sieciau a dylent fod yn daladwy i Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM. Os byddwch yn talu â siec a bod honno'n cael ei gwrthod, bydd y llys yn cymryd camau i adennill yr arian. Os na fyddwch yn talu ffi llys, bydd eich achos yn cael ei atal (gohiro) neu hyd yn oed ei ddileu. Os bydd eich achos yn cael ei ddileu bydd yn cael ei dynnu o'r llys yn barhaol a bydd rhaid i chi ailymgeisio.

Beth os na alla'i fforddio talu ffi'r llys?

Os na allwch fforddio talu ffi'r llys, efallai y byddwch yn gymwys i gael dileu'r ffi gyfan neu ran ohoni. Mae'r llyfryn **EX160A - Ffioedd Llys a Thribiwnlys - A oes i mi eu talu?** yn rhoi'r holl wybodaeth y byddwch ei hangen. Gallwch gael copi gan swyddfa unrhyw llys teulu neu oddi ar ein gwefan - hmctsformfinder.justice.gov.uk.

Fydda' i angen copi o fy nhystysgrif priodas/ partneriaeth sifil?

Bydd. Bydd yn rhaid i chi roi copi i'r llys pan fyddwch yn cychwyn eich cais. Fe'i cedwir ar ffeil y llys. Ni chaiff y copi fod yn llungopi.

Ymhle y galla i gael copi o'm tystysgrif priodas/partneriaeth sifil os nad oes un gen i?

Os bu i chi briodi neu ffurfio partneriaeth sifil yng Nghymru neu Loegr, gallwch gael copi gan:

- Swyddfa'r Cofrestrydd Genedigaethau, Marwolaethau a Phriodasau dros yr ardal lle y priodwyd chi neu lle ffurfiwyd y bartneriaeth sifil. Gallwch gael y cyfeiriad o'r llyfr ffôn. Bydd yn rhaid i chi dalu ffi, a byddant yn dweud wrthyh faint ydyw.

- Gallwch gael copi hefyd oddi wrth:

Adran Gwasanaethau Tystysgrifau
The General Register Office
PO Box 2
Southport
PR8 2JD

Ni allwch archebu'n bersonol yn Swyddfa'r Cofrestrydd Cyffredinol. Gallwch wneud cais am dystysgrifau ar-lein yn www.gro.gov.uk/gro/content/certificates, neu drwy ffonio 0300 123 1837 – mae'r llinellau ar agor o Ddydd Llun i Ddydd Gwener, rhwng 8am a 8pm ac ar ddydd Sadwrn rhwng 9am a 4pm. Neu gallwch wneud cais drwy'r post i'r cyfeiriad uchod.

Codir tâl am gopi o'ch dystysgrif. Bydd y swyddfa'n dweud wrthych faint fydd hyn.

Bydd y swyddfa yr ewch iddi eisiau gwybod:

- dyddiad a lleoliad eich priodas/partneriaeth sifil
- eich enw llawn, ac
- enw llawn eich priod/partner sifil.

Alla i wneud cais am ysgariad ar ôl gorchymyn/dyfarniad ymwahaniad (cyfreithiol)?

Gallwch. Os yw'ch cais yn seiliedig ar yr un rhesymau neu ar resymau tebyg iawn, efallai na fydd yn rhaid i chi ddarparu'r dystiolaeth eto. Ond, dylech holi cyfreithiwr adeg gwneud y cais.

Mae'r rhan fwyaf o'r gweithdrefnau sy'n ymwneud ag achos gorchymyn ymwahaniad (cyfreithiol) yr un fath â'r gweithdrefnau sy'n ymwneud ag ysgariad/diddymiad.

Os penderfynwch symud ymlaen a chychwyn cais, darllenwch y daflen **D184 - Rydw i eisiau ysgariad/diddymiad – beth ddylwn i ei wneud?**

Os oes gennych chi blant dylech hefyd ddarllen taflen **CB7 - Canllaw i rieni wedi gwahanu: plant a'r llysoedd teulu**